

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det juridiske fakultet

Mekling i forlikrådet

Er meklingen i tråd med alminnelig meklingsteori?

—

Christoffer Hansen

Liten masteroppgave i rettsvitenskap vår 2015

INNHold

1	Innledning.....	3
1.1	Problemstilling.....	3
1.2	Kilder.....	4
1.3	Forliksrådets historiske bakgrunn.....	5
1.3.1	Forliksrådernes opprinnelse og utvikling	5
1.3.2	Tvistemålsutvalgets reformarbeid	13
1.3.3	Forliksrådet i dag	15
1.4	Forliksrådets saklige kompetanse.....	16
1.4.1	Hvilke saker forliksrådet kan behandle.....	16
1.4.2	Prosessforutsetninger for mekling i forliksrådet	25
2	Mekling.....	26
2.1	Innledning.....	26
2.2	Hva er mekling?	27
2.3	Aktuelle meklingsmodeller	29
2.4	Prinsipper for god mekling	30
3	Mekling i forliksrådet.....	32
3.1	Innledning.....	32
3.2	Sakens behandling i møte.....	33
3.3	Grunner til at enighet ikke oppnås i meklingen.....	38
3.4	Meklingsprinsippene i forliksrådets virksomhet	39
3.4.1	Innledning	39
3.4.2	Meklerens nøytralitet	39
3.4.3	Tillit til mekleren	41
3.4.4	Partenes forhandlingsvilje	43
3.4.5	Meklerens bundethet til rettsreglene.....	44
3.4.6	Avsluttende vurderinger	47
4	Litteraturliste	50
	Litteratur	50
	Lover.....	50
	Forarbeider.....	50
	Nettsteder	51
	Artikler.....	51

1 INNLEDNING

1.1 PROBLEMSTILLING

Temaet for denne masteroppgaven er meklingen i forliksrådet. Jeg skal behandle reglene i lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven eller tvl.) §§ 6-8 og 8-2. Jeg skal særlig gjennomgå hvordan forliksrådet mekler i tvister og om meklingen skjer i samsvar med alminnelig meklingsteori. Det er i dag et krav om forliksrådsbehandling av tvister før de kan bringes inn for tingretten. Slik ordningen er i dag medfører den at en rekke saker må behandles av tre ikke-jurister før en dommer i tingretten kan behandle saken. I tillegg gjelder de samme prosessforutsetninger for forliksrådet som for tingretten, noe som innebærer at det må tas stilling til dels krevende problemstillinger, som for eksempel om kravet er et «rettskrav» jf. tvl § 1-3. Dette fører til at mange saker blir behandlet i to trinn, hvorav bare det ene trinnet innebærer kyndig juridisk behandling.

I denne oppgaven skal jeg å se på bestemmelsene i tvisteloven §§ 6-2, 6-8 og 8-2 og vurdere hvordan forliksrådet mekler for å løse tvister. Hvilke meklingsmodeller som kan brukes og hvilken som faktisk brukes, vil bli undersøkt. Prosessforutsetningene vil bli behandlet ettersom forliksrådets må behandle disse problemstillingene på lik linje med domstolene jf. tvl. § 6-2. Derfor er det nødvendig å se på hva prosessforutsetninger er og hvilke rettslige problemstillinger som gjør seg gjeldende i vurderingen. Forliksrådets kompetanse må også behandles siden dette viser hvilke tvister og rettslige problemstillinger forliksrådet må ta stilling til. Temaet for denne oppgaven er de saker som faller inn under forliksrådets saklige kompetanse etter tvisteloven § 6-2 og hvordan forliksrådet mekler i disse.

I tillegg ønsker jeg at oppgaven skal være et bidrag i debatten om fremtidens forliksråd og hvordan man kan ivareta effektivitet og rettsikkerhet i behandlingen av små krav og mindre kompliserte saker.

Forlikrådet historiske bakgrunn blir gjennomgått, og jeg skal på se hvordan forlikrådene ble slik vi kjenner dem i dag. Her er formålet å se hvordan forlikrådet har utviklet seg og hvordan meklingen har foregått i forlikrådet. For hovedproblemstillingen i oppgaven er det relevant å se hvordan lovgiver har ment at forlikrådet skal arbeide og hvilke virkemidler som kan tas i bruk, og særlig hvordan dette har endret seg med tiden.

I kapittel 2 gjennomgås sentrale meklingsteorier og hva som skal til for å få en vellykket mekling. Mekling kan defineres som en prosess hvor en nøytral tredjepart forsøker å få to eller flere parter med motstridende krav eller interesser til å bli enige. Hovedfokuset vil ligge på hva meklere kan gjøre, og bør gjøre i en meklingsprosess, i tillegg til hvordan mekling kan bidra til å løse en konflikt.

I avhandlingens kapittel 3 skal jeg gå nærmere inn på selve forlikrådsbehandlingen. Herunder hvordan saken behandles i møte og hvordan meklingen foregår. Jeg vil undersøke om meklingen skjer på en hensiktsmessig måte etter alminnelige meklingsteorier. Jeg skal undersøke hvordan lovgiver har ment at meklingen skal foregå i forlikrådet og se om dette er en måte som tjener formålet med forlikrådsbehandling. Ved å gjennomgå meklingsteorier vil jeg forsøke å belyse om meklingen som skjer i forlikrådet er i tråd med forutsetninger for å få en god meklingsprosess.

Avslutningsvis skal jeg trekke sammen mine funn i oppgaven og svare på hvorvidt meklingen i forlikrådet er en egnet arena for å mekle parter i en tvist.

1.2 KILDER

De viktigste kildene i oppgaven har vært tvisteloven, dens forarbeider og domstolloven. Jeg har i tillegg benyttet meg av eldre forarbeider og historisk stoff for å kunne se på forlikrådets utvikling og historie. Disse kildene har bidratt til å belyse debatten rundt forlikrådet og

hvordan forlikrådet har fungert i samfunnet. I kapitlene som omhandler meklingsteori har jeg støttet meg på norsk litteratur. Rettspraksis har i liten grad vært benyttet, ettersom det finnes lite praksis på området.

1.3 FORLIKRÅDETS HISTORISKE BAKGRUNN

1.3.1 FORLIKRÅDENES OPPRINNELSE OG UTVIKLING

I hver kommune i Norge er det et forlikråd. Det er ingen begrensninger knyttet til hvem som kan være part, og forlikrådet kan dermed behandle tvister mellom forbrukere og mellom forbrukere og næringsdrivende.¹ Det har en karakter av å være både en meklingsinstans og en domstol. Forlikrådene er eldre enn vår egen Høyesterett, og fyller 220 år i 2015. I det videre skal det redegjøres for forlikrådenes opprinnelse.

Forlikrådet som institusjon i det norske rettsystemet har en historisk forankring som stammer fra så langt tilbake som 1795. På slutten av 1700-tallet var saksmengden ved domstolene stor og det var ikke kapasitet til en fullverdig behandling av alle sakene. Den såkalte «judisielle revolusjon» som skjedde i løpet av 1700-tallet medførte en profesjonalisering av retten.² Saksbehandlingstiden økte, mye på grunn av en friere bevisvurdering og krav til deponering i retten av anklageskrift og prosesskrift.³ Nettopp den stadig økende bruken av skriftlig prosessform i underrettene var en viktig årsak til opprettelse av forlikskommisjonene. Den omstendelige og trege rettsbehandlingen skapte en misnøye som nødvendiggjorde endringer. Forlikskommisjonene skulle bidra til enklere behandling og gjøre det enklere og rimeligere for vanlige folk å få sine tvister opp til vurdering og mekling. Ble ikke partene enig der, gikk saken videre til bygde- eller bytinget.

---

¹NOU 2010: 11 «Nemndsbehandling av forbrukertvister» s. 15.

²Hans Eyvind Næss, *Vel forlikt: forlikrådene i Norge 200 år 1795-1995*, Oslo 1995 s. 17.

³ Hans Eyvind Næss, *Vel forlikt: forlikrådene i Norge 200 år 1795-1995*, Oslo 1995 s. 18.

De første forliksrådene ble opprettet som forligelseskommisjoner i Danmark og Norges kjøpsteder av forordning av 10. juli 1795.⁴ Denne ordningen medførte at partene skulle velge to «forligelseskommissarier» (fredsmeklere) av et utvalg av fire eller seks menn som magistraten hadde pekt ut blant byens innbyggere.⁵ Forordningen var nøye planlagt og skjedde etter mønster fra Frankrike hvor det var innført obligatorisk forliksrådsbehandling i 1790.⁶ Forlikskommisjonenes oppgave var i hovedsak å mekle i alle sivile saker og i private straffesaker om injurier og æreskrenkelser. Ordningen fungerte godt, noe som medførte at det etter kort tid ble forlikskommisjonsbehandling i alle landets distrikter.

Den 20. januar 1797 kom forordningen som opprettet liknende organer i Norges landdistrikter. Her var det amtmannen som skulle fungere som forlikskommisjon. Dette medførte at alle sivile tvistemål skulle behandles i en forlikskommisjon. I amtmannens forlikskommisjon var sammensetningen noe annerledes, den bestod vanligvis av en sivil embetsmann og «en aktværdig bonde».⁷ Felles for både kommisjonene i distriktet og i byen var at borgerne selv valgte hvem som skulle sitte i dem. Forlik inngått i forlikskommisjon fikk samme virkning som en upåankelig dom og kunne tvangsfullbyrdes uten videre søksmål. I 1798 ble det påbudt for partene å møte personlig, så fremt de bodde i kommisjonsdistriktet og ikke hadde lovlig forfall.

Etter innføringen av kommunalt selvstyre i 1837 ble retten til å foreslå forlikskommisærer overført til kommunestyret i 1842, og amtmannen var ikke lengre forlikskommisær i distriktene.⁸

Til tross for at forlikskommisjonene virket etter sin hensikt og avlastet domstolene, var de også

---

⁴NOU 2001: 32A s. 250.

⁵NOU 1982: 40 «Forliksrådsordningen» s. 19.

⁶NOU 1982: 40 s. 19.

⁷NOU 1982: 40 s. 19.

⁸NOU 1982: 40 s. 19.

gjenstand for kritikk. Misnøye kommer til syne blant annet i et utkast til lov om kredittvesenet avgitt i 1842. Her sies det at ordningen fører til flere møter for partene, økt tidsspille og annen ubeleilighet. I tillegg kritiseres den mulighet ordningen gir debitor til å tiltvinge seg ytterligere henstand ved å ikke inngå forlik. Den samme lovkomité som skulle legge frem utkast til lov om kredittvesenet fikk i 1831 sitt mandat utvidet til å omfatte utkast til alminnelig prosesslov til sivile saker såvel som straffesaker. I utkastet til alminnelig sivil- og straffeprosesslov av 1854 foreslo C. Winter Hjelm at alle mekling skulle være frivillig og at den skulle legges til retten.⁹

Dette forslaget fikk ikke nødvendig tilslutning, og i 1863 foreslo stortinget at forlikskommisjonene skulle ha en begrenset domsmyndighet i små gjeldssaker. Domsmyndigheten skulle bidra til at små debitorer fikk gjort opp sin sak raskt, uten for store saksomkostninger. Lovbeslutningen ble dog nektet sanksjonert. Departementet sendte lovbeslutningen til prosesslovkommisjonen av 1853. Dette endte med et forslag om en summarisk behandling i underretten uten forutgående mekling i forlikskommisjonen, i stedet for det opprinnelige forslaget om domsmyndighet. Dette forslaget fra regjeringen ble forkastet, og stortinget foreslo nok en gang at det skulle være en begrenset domsmyndighet.

Det var først i 1869 at forlikskommisjonene fikk en begrenset domsmyndighet. I saker hvor tvistegjenstandens verdi ikke oversteg tredve spesidaler (323,- kr omregnet til 2014-verdi) kunne forlikskommisjonen avsi kjennelse på begjæring fra kreditor. Villkårene for å avsi dom var enten at innklagede uteble uten gyldig forfall, eller at skyldneren erkjente hele kravet, eller at uenigheten bare gjaldt mindre bipunkter.¹⁰ Et annet punkt som kom inn under loven av 1869 var at kommisjonen kunne vise bort saker som var for kompliserte til å behandles i kommisjonen.

Bare ti år senere ble det gjort endringer i domsmyndigheten. Dette på bakgrunn av gode

---

⁹ NOU 1982: 40 s. 20.

¹⁰ NOU 1982: 40 s. 20.

erfaringer med domsvirksomheten. Verdigrensen ble forhøyet til 500 kr (1982-kroner, med dagens kronekurs blir verdigrensen 1342,- kr).¹¹

Da arbeidet med lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven eller tvml.) tok til ble forlikskommisjonene grundig gjennomgått. I en foreløpig utredning fra 1899 ført i pennen av riksadvokat Getz presenteres materiale som viser at forlikskommisjonene oppnår få forlik i byene, mens de har større betydning i distriktene. Det nevnes ikke hva som kan være grunnen til dette. En mulighet kan være at det var lettere for forlikskommisjonene i distriktene å få oversikt over partene og tvistene. Kanskje på grunn av at personene i distriktene kjente hverandre bedre var sakene mer egnet for mekling. Videre var Getz sterkt kritisk til meklingen som skjedde i kommisjonene. På grunn av manglende juridisk kyndighet og fordi kommisjonene kun kjente saken igjennom partens forklaringer måtte de ofte gi opp å ta hensyn til hvem som faktisk hadde rett.¹² Getz fremholdt også at forliksmeklingen kunne skape grunnløse tretter, da den part som vet han har urett ikke løper noen stor økonomisk risiko ved å la saken gå til mekling.

Getz foreslo at forlikskommisjonene skulle erstattes av ett forliksråd i hver kommune. Han ønsket at forliksrådet skulle bestå av tre medlemmer valgt av kommunestyret for en fire-års periode. Meklingen skulle ikke lengre være obligatorisk, men heller finne sted på begges eller en av partenes begjæring.¹³

Forslagene fra riksadvokat Getz ble i stor grad lagt til grunn i Civilprocesskommisjonens innstillinger fra 1902 og 1907. Det første lovforslaget ble lagt frem i 1907. Likevel tok det lang tid å få en lov vedtatt. Lovforslaget fra 1907 ble behandlet av en revisjonskomité i 1908. I 1909 fremla departementet en proposisjon angående nye lover om domstolene og

---

¹¹ NOU 1982: 40 s. 20.

¹²NOU 1982: 40 s. 20.

¹³NOU 1982: 40 s. 20.

rettergangsmåten i tvistemål. Proposisjonen ble behandlet av justiskomiteen i 1910-1912. Deretter ble en ny proposisjon lagt frem i 1913 og denne ble behandlet i 1914, og sanksjonert i 1915. Loven trådte ikke i kraft før 1. juni 1927.

Til tross for den kritikk fremført av Getz og Civilprocesskommisjonen fant lovkomisjonen flere gode grunner til å behold forliksrådene. Hverken lovkomiteen eller justisdepartementet så noen grunn til å svekke en ordning som hadde fått så høy anseelse blant folk flest. Et viktig moment i vurderingen var at avskaffelse av forliksrådsbehandling ville føre til betydelig merarbeid for domstolene og økte kostnader i form av oppretting av flere dommerembeter.

Ved lov av 17/7-1925 ble valget av forliksrådsmedlemmer lagt til kommunestyret.¹⁴ Det skulle velges tre medlemmer og tre varamedlemmer. Domsmyndigheten ble satt til 500,- kr i saker om formueskrav og til 2000,- kr i såkalte åstedssaker. I 1927 endret forlikskommisjonene navn til forliksråd.

Etter ikrafttreddelsen av tvistemålsloven skjedde det bare mindre endringer i forliksrådsordningen. I hovedsak dreide det seg om justeringer av beløpsgrensene for domskompetanse.¹⁵ Etter NOU 1982:40 «Forliksrådsordningen» ble det gjort endringer i forliksrådets kompetanse. Domskompetansen ble vesentlig utvidet i omtvistede saker, hvor beløpsgrensen ble opphevet ved uteblivelse eller erkjent gjeld. I andre saker om formuesverdier ble beløpet satt til 15 000,- kr. En viktig effektivisering skjedde ved at det ble innført en tilsvarsordning med uteblivelsesvirkning.

Senere kom det såkalte «advokatunntaket» ved lov nr. 48 27. juni 1986. Dette innebar at parter som var representert ved advokat og hvor advokat og saksøker fant det formålsløst å bringe

---

¹⁴Hans Eyvind Næss, *Vel forlikt: forliksrådene i Norge 200 år 1795-1995*, Oslo 1995 s. 75.

¹⁵NOU 2001: 32A s. 251.

saken inn for forlikrådet, kunne unnta saken fra forlikrådsbehandling.

I 1993 skjedde en radikal endring i forlikrådenes domskompetanse. Ved lov 11. juni 1993 nr. 83 ble beløpsgrensen på 20 000,- kr opphevet. Tidligere hadde forlikrådene kun behandlet småkravssaker, nå fikk de alminnelig domskompetanse i tvistesaker. Som en begrunnelse for dette nevnes det i forarbeidene at forlikrådene nå kunne avsi dom i klare saker og at saksbehandlingen ikke ville bli hindret av at saken lå utenfor forlikrådets kompetanse.¹⁶ Dersom forlik ikke ble oppnådd, kunne det settes punktum for saken ved dom. Dette skulle bidra til å øke forlikrådenes anseelse. På motsatt side ble det anført at anseelsen ville synke i de tilfeller forlikrådet ikke kunne avsi dom i medhold av § 294 nr. 4 i tvistemålsloven. Tvistemålsloven § 294 nr. 4 sa at i tilfeller hvor forlikrådet fant saken så vanskelig eller så lite opplyst at den ikke egnet seg til å pådømmes i forlikrådet skulle den henvises til retten.

Et annet argument i forarbeidene for å utvide domskompetansen var at forlikrådsbehandlingen ble viktigere for partene. Grunnen til dette var at en debitor som hadde dårlig begrunnede innsigelser og kun ønsket å trenere saken, oftere ville risikere å få dom imot seg og dermed ville være mer innstilt på en rimelig løsning.¹⁷ En utvidet domskompetanse ville føre til en mer reell forlikrådsbehandling. Her er det interessant å merke seg at en begrunnelse for å utvide domskompetansen er at dette vil gi mer reell mekling. Dette er motsatt av hva Tvistemålsutvalget la til grunn da det ble foreslått å gjøre mekling frivillig.

Det ser ut til at begrunnelsen for utvidelsen av domskompetansen bygget på et «ris bak speilet» -synspunkt. Dersom en part ikke vil bidra til en minnelig løsning har forlikrådet mulighet til å avsi dom. Domskompetansen brukes som et incentiv for å få til god mekling.

---

¹⁶ Ot.prp. nr. 77 (1992-1993) s. 8.

¹⁷ Ot.prp. nr. 77 (1992-1993) s. 8.

Dette er trukket fram som et ankepunkt mot forliksmekling i Austbø/Engebreetsens bok «Mekling i rettskonflikter».¹⁸ Kompetansen til å avsi dom vil ifølge Austbø/Engebreetsen føre til at partene er mer tilbakeholdne i meklingen. Lovgiver har altså vært delt i synet på hva som er nødvendig for få til en god mekling i forliksrådet.

Et utvalg vurderte på hvilken måte kompetansen skulle økes.¹⁹ Et forslag var å øke beløpsgrensen, men utvalget kom frem til at det ikke var tilstrekkelige grunner til å i det hele tatt beholde en beløpsgrense. Også saker om større beløp kunne være oversiktlige og enkle.²⁰

Ett medlem (medlem Roe) dissenterte og mente at reglene om domskompetanse ikke burde endres. Medlemmet mente at en økning av domskompetansen uten at kvalifiserte jurister kunne delta i meklingen ville svekke den allmenne rettssikkerhet. Dersom forliksrådernes juridiske kompetanse ikke ble styrket mente medlem Roe at det ville bidra til rettsulikhet og svikte rettssikkerheten til den ukyndige parten.

Blant de høringsinstanser som var negative er det et gjennomgående tema at den juridiske kompetanse må økes i takt med domskompetansen. Saksbehandlingen var ikke god nok for å kunne behandle saker med høyere verdier enn daværende grense på 20 000,- kr.

Debatten rundt økningen av domskompetansen må sees i sammenheng med et annet forslag, nemlig utvidelse av kretsen for hvem som kunne møte i forliksrådene. Etter gjeldende rett var partene eller deres lovlige stedfortredere som hovedregel forpliktet til å møte personlig ved meklingen. Dog var det noen unntak fra dette, blant annet for de som bodde utenfor kommunen. Reglene knyttet til hvem som kunne møte som fullmektig hadde en del

---

¹⁸Anne Austbø og Geir Engebreetsen, *Mekling i Rettskonflikter*, Oslo 2. utgave 2006, s. 192.

¹⁹ NOU 1992: 35 s. 30.

²⁰Ot.prp. nr. 77 (1992-1993) s. 8.

begrensninger. Blant annet kunne ikke advokater eller advokatfullmektiger brukes som forliksfullmektig.

Betalingsinnfordringsutvalgets flertall foreslo at begrensningene i tvml. § 279 annet ledd ble opphevet.²¹ Som begrunnelse for dette ble det fremhevet at klageren ofte ble representert av noen som ikke kjente hverken saken eller klageren særlig godt. Forliksrådsbehandlingen ble derfor lite reell. Utvalget mente forliksrådsbehandlingen ble mer reell og konstruktiv dersom klageren ble representert av en person som kjente saken og stod i et visst nærhetsforhold til ham. I tillegg ville forutsetningene for å avsi dom bli bedre. Utvalgets flertall konkluderte med at reglene om hvem som kunne møte som fullmektig var for strenge. Debatten dreide seg videre om hvorvidt advokater og advokatfullmektiger skulle kunne møte for forliksrådet.

Motstanderne av at advokater skulle møte for forliksrådet mente at den profesjonelle parts mulighet til å vinne frem ville styrkes. Profesjonelle parter har oftere juridisk bistand enn forbrukere. Forbrukeren ville bli påtvunget å søke profesjonell hjelp for å kunne jevne ut styrkeforholdet.

På den andre siden ble det argumentert for at flere saker ville kunne blitt løst i forliksrådet og at dette hensynet måtte veie tungt. Dette argumentet hadde støtte blant flere organisasjoner og vant frem. Departementet foreslo oppheving av beløpsgrensen og utvidelse av kretsen av de som kunne møte i forliksrådet.²² Dette resulterte i lov 11. juni 1993 nr. 83 som endret tvistemålslovens bestemmelser om forliksrådet.

Gjennomgangen så langt har vist forlikskommisjonenes utvikling. Fra rene meklingsinstitusjoner med formål om å effektivisere behandlingen av småtvister og til

---

²¹ NOU 1992: 31 s. 31.

²² Ot.prp. nr. 77 (1992-1993) s. 8.

forliksråd med alminnelig domskompetanse hvor partene kunne ha med profesjonell bistand. Det er verdt å merke definisjonen av forliksrådene i lov 13. august 1915 nr. 6 om domstolene § 1 annet ledd. Her sies det av forliksrådene er meklingsinstitusjoner med begrenset domsmyndighet. Forliksrådet er først og fremst en meklingsinstitusjon.

1.3.2 TVISTEMÅLSUTVALGETS REFORMARBEID

Tvistemålsutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 9. april 1999. Utvalget hadde som mandat å vurdere reformer innenfor sivilprosessen og med det mål for øye å utarbeide en ny tvistemålslov. Tiden var inne for å se på endringer av tvistemålsloven av 1915, da mye av loven bygget på juridiske vurderinger gjort for nærmere hundre år siden. Det var i det hele og det store et stort behov for modernisering av prosessreglene for behandling av sivile rettstvister.

Utvalget tok for seg forliksrådsordningen selv om dette ikke var spesielt nevnt i mandatet. Ved en alminnelig sivilprosesserreform fant utvalget at man vanskelig kunne komme utenom å drøfte forliksrådets rolle ved domstolsbehandling av tvistemål.²³

Tvistemålsutvalget mente forliksrådet burde ha tre hovedfunksjoner. Disse var mekling, realitetsavgjørelse av tvister ved dom og etablering av tvangsgrunnlag for ubestridte krav ved uteblivelsesdom eller dom etter erkjennelse av kravet.²⁴ Utvalget mente at dersom forliksrådet skulle fortsette som en lekmanndomstol måtte både den formelle kompetansen, avgjørelsesmyndigheten og behandlingsreglene tilpasses de kvalifikasjoner man med rimelighet kunne forvente at rådets medlemmer skulle inneha. Utvalget fant grunn til å stille spørsmål ved om endringene av forliksrådets kompetanse de siste årene hadde vært vellykket og om muligens gapet mellom formell kompetanse og reelle kvalifikasjoner hadde blitt for

---

²³NOU 2001: 32 A s. 248.

²⁴NOU 2001: 32 A s. 263.

stort.

Tvistemålsutvalget gikk inn for at mekling i forliksrådet aldri skulle være en betingelse for å få saken behandlet i tingretten.²⁵ Dette ble begrunnet med hensynet til partsautonomien og alminnelige prinsipper for mekling. Ved å gjøre meklingen frivillig ville forliksrådets funksjon som meklingsorgan styrkes ved at sakene som ble behandlet ville ha større muligheter for å oppnå resultater ved mekling. I tillegg ville frivilligheten gjøre regelverket enklere, da det ikke ville være behov for unntaksbestemmelser. Til sist anså utvalget det ikke nødvendig med tvungen mekling for å begrense saksmengden for tingretten. Tvistemålsutvalget tok et annet standpunkt angående frivillig mekling enn hva som ble presentert i Ot.prp. nr. 77 (1992-1993). I det videre skal vi se at Tvistemålsutvalgets standpunkt var mer i tråd med prinsippene for god mekling, som skal gjennomgås i kapittel 2.

Også forliksrådets domsmyndighet ble behandlet. Tvistemålsutvalget endte opp med å foreslå en sterk innskrenkning i forliksrådets kompetanse til å avsi dom. Blant annet var det bare to situasjoner hvor forliksrådet skulle avsi dom etter begjæringen fra klageren alene. Dette var fraværdom, og saker om pengekrav hvor motparten bare gjorde gjeldende manglende betalingsevne eller åpenbart uholdbare innsigelser. Utenom disse tilfellene gikk utvalget inn for at det skulle kreves samtykke fra begge parter for å avsi dom. Samtykket ville avhjelpe betenkelighetene rundt forliksrådets forutsetninger for å avsi dom. I tillegg ønsket tvistemålsutvalget at forliksrådet kun skulle avsi dom i de tilfeller hvor rådet var enstemmig i at grunnlagt var tilstrekkelig for å avsi dom.

Departementet var ikke enig i forslagene til utvalget, og la på vekt på at en begrenset domsmyndighet kunne effektivisere forliksrådets betydning for å løse mindre tvister. En dom kan ses som et tilbud om en bestemt løsning av konflikten som partenes tvinges til å ta stilling

---

²⁵NOU 2001: 32 A s. 271-272.

til, fordi det blir bindende om de ikke bringer saken inn for tingretten.²⁶ Videre var det viktig å tilby en bindende løsning på en rimelig måte.

Departementet så dog at det var behov for en viss innskrenkning av domsmyndigheten slik den var under tvistemålsloven. Departementet mente at rettssikkerhetshensyn gjorde seg gjeldende med større styrke når tvistesummen ble høyere og kunne forsvare en prosess for tingretten, og eventuelt lagmannsretten.²⁷ Skjæringspunktet ble satt til 125 000,- kr. Grunnen til at grensen for domsmyndigheten ble satt til samme sum som grensen for tvungen forliksrådsbehandling var at man ønsket å unngå at saksøkers mulige motvilje mot dom i forliksrådet ble et argument mot at vedkommende frivillig søkte mekling i forliksrådet om tvister for større beløp.²⁸ For å avsi dom i forliksrådet var det tilstrekkelig at et flertall av rådets medlemmer mente saksgrunnlaget var tilstrekkelig

1.3.3 FORLIKSRÅDET I DAG

Slik gjennomgangen viser ovenfor har forliksrådet gjennomgått mange endringer siden institusjonen oppstod for over 200 år siden. Formålet med forliksrådet har hele tiden vært å tilby et rimelig tvisteløsningsalternativ for de saker av mindre økonomisk verdi, samt å kunne ha et meklingstilbud i håp om å oppnå en rimelig løsning før domstolsbehandling. Forliksrådet spiller i dag en stor rolle i den sivile rettspleien og svært mange saker behandles og ender i forliksrådet. Dette illustreres ved at det i 2004 ble behandlet 218 157 saker i forliksrådet.²⁹ Til gjengjeld behandlet tingrettene 16 329 saker i 2014.³⁰

---

²⁶Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 98.

²⁷Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 97.

²⁸Ot.prp. nr.51 (2004-2005) s. 97.

²⁹<http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/forlik/aar/2006-02-02#content> Lest 16/2 2015, kontrollert 27/4 2015.

³⁰<http://aarsmelding.domstol.no/#!/oversikt/tingrett> Lest 30/3-2015, kontrollert 27/4 2015.

Til tross for de mange saker som behandles og ender i forliksrådet er forliksrådet under kraftig kritikk og stadig debattert. Hensikten med forliksrådet har vært den samme siden ordningen oppstod for over 200 år siden, samtidig som utviklingen i samfunnet har gått utrolig fort og den alminnelige borger i 2015 er bedre rustet til å kjempe for sine rettigheter enn hva de var i 1795. Dette gjør at sakene som behandles blir stadig mer utfordrende og at flere har muligheten til å hevde sine rettigheter.

1.4 FORLIKSRÅDETS SAKLIGE KOMPETANSE

1.4.1 HVILKE SAKER FORLIKSRÅDET KAN BEHANDLE

Hvilke saker forliksrådet behandler har med tiden endret seg i takt med domskompetansen og verdigrensen for domsavsigelse. En forståelse av hvilke saker forliksrådet mekler i er nødvendig for å se hvilke meklingsmodeller som kan brukes og hvordan forliksrådet egner seg til å mekle i disse sakene. Tvisteloven § 6-2 avgjør den saklige kompetansen til forliksrådet, men det er flere rettslige vurderinger som må gjøres før mekling kan forsøkes. Blant annet må det tas stilling til partenes rettslige interesse i kravet, kravets aktualitet og partenes evne til å opptre på egenhånd i søksmål. I det videre skal forliksrådets kompetanse og de rettslige vurderingene knyttet til denne klarlegges nærmere.

Før behandling i tingretten skal alle saker som ikke er unntatt etter tvl. § 6-2 eller ved annen lovbestemmelse behandles i forliksrådet. I tvl. § 6-2 første ledd, første punktum angis hvilke saker forliksrådet kan behandle. Dette er «... saker som kan anlegges ved stevning til tingretten etter reglene for allmennprosess eller småkravsprosess i denne lov.» Videre følger unntakene for hva forliksrådet ikke kan behandle i første ledd, bokstav a-f.

De typiske sakene forliksrådet ikke kan behandle er familiesaker som for eksempel om barnefordeling og samværsrett. Andre saker er søksmål mot offentlig myndighet hvor

forholdet ikke er av utelukkende privatrettslig art, eller søksmål om gyldigheten av rettsforlik eller voldgiftsdom. Heller ikke saker av immaterialrettslig art kan behandles av forlikrådet. Det samme gjelder saker som er realitetsbehandlet i nemnd når det er bestemt ved lov at nemndas vedtak er bindende for partene hvis saken ikke bringes inn for domstolene. Til sist følger det av § 6-2 første ledd, bokstav f at forlikrådet ikke kan behandle tvister hvor det er bestemt i lov at mekling ikke finner sted.

Bestemmelsen i § 6-2 første ledd angir at forlikrådet «kan behandle saker» som anlegges ved stevning til tingretten etter reglene for allmennprosess eller småkravsprosess. I § 6-2 annet ledd slås det fast at sakene som forlikrådet kan behandle etter første ledd, skal behandles i forlikrådet så fremst unntakene i annet ledd bokstav a-d ikke kommer til anvendelse. Av dette fremkommer det at forlikrådsbehandlingen er obligatorisk for de saker som faller inn under forlikrådets kompetanse.

Forlikrådet behandler kun saker som følger ordinære prosessregler, altså saker som kan behandles i tingretten. Dermed vil de saker som følger egne prosessordninger være unntatt. Dette gjelder eksempelvis familiesaker, trygderettsaker og jordskiftesaker. Også saker som starter direkte for lagmannsretten vil være unntatt. Da tvisteloven ble vedtatt skjedde også en utvidelse av forlikrådets kompetanse ettersom de saker som bare gjelder det økonomiske oppgjøret ved samlivsbrudd kan behandles, i motsetning til under tvistemålsloven § 273 nr.1. Senere kom også tillegget som gjør at spørsmålet om kostnadsfordeling i samværsaker må forlikrådsbehandles.

Det ligger implisitt i første punktum at de alminnelige prosessforutsetninger for tingretten også må være oppfylte for å kunne anlegge forliksklage, herunder de krav som stilles i tvl. § 1-3.³¹ Noe av det mer kompliserte innenfor sivilprosessens verden er å ta stilling til om hvorvidt kravet er et «rettskrav» og foreta en bred vurdering av partenes tilknytning og reelle behov for

---

³¹NOU 2001: 32 s. 732.

å få avgjort kravet.

I Rt. 1998 s. 607 på side 611 uttaler Høyesterett at domstolen selv må ta et selvstendig standpunkt til om kravet er gjenstand for eller undergitt rettslig regulering. De mange høyesterettsdommer på området viser at en slik vurdering ikke alltid er problemfri. På lik linje med domstolene må altså forliksrådet være i stand til å vurdere om hvorvidt man står overfor et rettskrav. Med tanke på at det ikke sitter mange jurister i forliksrådene rundt omkring, kan en stille spørsmålet om en slik vurdering alltid blir like godt behandlet.

En annen prosessforutsetning som må vurderes er partenes prosessdyktighet og partsevne. Også her kan det være til dels kompliserte rettsspørsmål som løses av personer som ikke besitter den samme fagkunnskap som jurister på området.

De to momentene nevnt her er gode argumenter for forliksrådet bør forsterkes med juridisk kompetanse. Videre skal jeg komme nærmere inn på andre momenter som forsterker dette synet.

I tvl. § 6-2 annet punktum bokstav a-f nevnes typetilfeller som er unntatt fra forliksrådsbehandling. I bokstav a nevnes familiesaker. Herunder menes ekteskapsaker og saker om foreldreansvar eller fast bosted for eller samvær med barn og saker om bidrag etter barneloven.

Den viktigste grunnen til at familiesaker ikke kan bringes inn til forliksrådsbehandling er fordi at det finnes egne meklingsordninger for slike saker.³² En annen viktig grunn er at sakene ofte er delvis indispositive og det har dermed liten hensikt å forsøke å inngå et forlik når partene

---

³²Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvistløsning*, Oslo 2. utgave 2014 s. 598.

ikke har muligheten til det. Et kjennetegn ved indispositive saker er at retten har en selvstendig plikt til sørge for sakens opplysning. I tillegg råder ikke partene fritt over søksmålgjenstanden og kan følgelig ikke gjøre frie avtaler knyttet til den. Denne plikten gjør at forlikrådsbehandling av saker som nevnt ovenfor ikke egner seg³³.

I bokstav b er saker anlagt mot offentlig myndighet, institusjon eller tjenestemann om forhold som ikke er av utelukkende privatrettslig art nevnt. Her er det vilkår at saken er anlagt mot det offentlige. I følge ordlyden vil saker anlagt av det offentlig ikke uten videre falle utenfor forlikrådets kompetanse, da vil det isåfall måtte bero på andre unntaksbestemmelser.

Det er klart at saken må gjelde et forhold som ikke er av utelukkende privatrettslig art for at forlikrådet skal være avskåret fra behandling. Gjelder saken et privatrettslig spørsmål vil den kunne behandles i forlikrådet.

Grunnen til at forlikrådet ikke kan behandle saker mot det offentlige er at det er liten utsikt til en minnelig løsning når dette ikke har vært oppnådd tidligere i prosessen³⁴. Her fremstår det som noe underlig at saker anlagt av det offentlig faller inn under forlikrådet, men saker mot det offentlige ikke kan behandles. Er sjansen for en minnelig løsning større dersom det offentlige går til sak? Ikke nødvendigvis, men noe av løsningen ligger i hvilke type søksmål som anlegges mot det offentlige. Ofte vil det dreie seg om gyldigheten av forvaltningsvedtak, noe som krever en viss juridisk kyndighet for å kunne behandle. Dette nevner departementet som grunn i Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) på side 94. I de tilfeller saker anlegges av offentlige organer vil det sjelden dreie seg gyldigheten av forvaltningsvedtak eller annen myndighetsutøvelse.

I § 6-2 annet punktum, bokstav c er det gjort klart at forlikrådet ikke kan behandle saker om

---

³³Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 86.

³⁴ Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010, s. 553.

patenter, kretsmønstre for integrerte kretser, planteforedlerretter, varemerke og design. Dette begrunnes i at slike saker sjelden forlikes og at de uansett vil være kompliserte for forliksrådsbehandling³⁵.

Bestemmelsens bokstav d slår fast at saker om gyldigheten av voldgiftsdom eller et rettsforlik ikke kan behandles av forliksrådet. Som grunn for dette angis det at slike saker har et preg av å reelt være ankesaker.³⁶

I § 6-2 annet punktum bokstav e er gjort unntak fra forliksrådets kompetanse for saker som er avgjort av en nemnd når det er bestemt ved lov at nemndas vedtak er bindende for partene hvis saken ikke bringes inn for domstolene. Det kreves en lovhjemmel for at forliksrådet ikke skal være kompetent til å behandle saken. Dette finnes i for eksempel forbrukertvistloven³⁷ § 11 og i husleieloven³⁸ § 12-5. I forbrukertvistloven § 11 sies det at vedtaket får virkning som dom dersom det ikke bringes inn for domstolen innen fristen i § 11 første ledd. Dette er i tråd med ordlyden i tvl. § 6-2 annet punktum bokstav e. I husleieloven § 15 er det i annet ledd siste punktum uttrykkelig sagt at forliksrådet ikke kan behandle saker som avgjøres av husleietvistutvalget.

På dette punktet var departementet og Tvistemålsutvalget enig.³⁹ Det ville fremstått som merkelig å dobbeltbehandle slike saker før tingrettsbehandling. Bestemmelsen bidrar til en spisset behandling av enkelte saker. Særlig gjelder dette forbruker- og husleietvister.

---

³⁵ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 94.

³⁶ Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010, s. 553.

³⁷ Lov 28.04.1978 nr. 4 om behandling av forbrukertvister.

³⁸ Lov 26.03.1999 nr. 17 om husleieavtaler.

³⁹ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 94.

For husleietvister vil det bare være mulig med en slik behandling dersom tvisten har tilhørighet i Oslo, Akershus, Hordaland, og Sør- og Nord-Trøndelag. Det er altså bare deler av landet hvor denne ordningen er aktuell. Husleietvistutvalget skiller seg i fra forliksrådet når det kommer til sammensetning. I Husleietvistutvalget skal det sitte en nøytral leder for hver enkelt sak som fyller vilkårene for å være tingrettsdommer etter domstolloven §§ 53 følgende. Det skal være ett medlem som er leieboerrepresentant og ett medlem som er utleierrepresentant⁴⁰. Medlemmene foreslås av boligeier- og leietakerorganisasjoner og oppnevnes av departementet. Representantene vurderes og oppnevnes på bakgrunn av sin kunnskap, erfaring fra bolig- og leiemarkedet, samt en vurdering av om de har tilstrekkelig forutsetninger for å delta ved avgjørelse av husleiesakene som er til behandling⁴¹. Partene møter dermed et langt mer profesjonelt apparat enn hva som finnes i forliksrådet.

Også i forbrukertvistutvalget sitter det kvalifiserte folk hvor de aller fleste har en juridisk utdanning. Det er et krav at leder og nestlederne har juridisk kompetanse jf. Lov om behandling av forbrukertvister § 2. Av medlemmene valgt for perioden 2013-2016 er det bare to medlemmer som ikke er advokater. Forbrukertvistutvalget er således et svært kompetent tvisteløsningsorgan.

I de to tvisteløsningsorganene nevnt ovenfor sitter en klar overvekt av jurister sammenlignet med forliksrådet, hvor det er svært få, om noen. Det ville fremstått som unødvendig dersom legfolk skulle behandle en avgjørelse gjort av personer med fagkompetanse på området. Dersom utviklingen fortsetter i retning av flere spesialorganer for tvisteløsning, vil forliksrådets rolle med tiden bli minimal.

---

⁴⁰<http://www.htu.no/no/htus-oppnevnte-utvalgsmember> Lest 23/01-2015, kontrollert 27/4 2015.

⁴¹<http://www.htu.no/no/htus-oppnevnte-utvalgsmember> Lest 23/01-2015, kontrollert 27/4 2015.

I tvl. § 6-2 annet punktum bokstav f gjøres man oppmerksom på at de saker som nevnes i bokstavene a-e ikke er uttømmende. Det er flere sakstyper som ikke skal forliksrådsbehandles, for eksempel saker om gyldigheten av oppsigelse eller avskjed i arbeidsmiljøloven § 17-3. De saker som faller inn under bokstav f er gjerne de som faller utenfor småkrav- eller allmennprosessen og således kan hjemles allerede i § 6-1 første ledd første punktum. Andre saker kan være de hvor utsiktene til å nå forlik er små.

Det som kan trekkes ut av gjennomgangen ovenfor er at forliksrådets kompetanse til å behandle saker i stor grad begrenses av behovet for egne prosesspor i enkelte saker. I tillegg er det typisk de saker hvor partene ikke har fri rådighet, altså ikke kompetanse til å inngå forlik, som forliksrådet ikke behandler. I slike tilfeller vil det være hensiktsløst å forsøke mekling. Videre ser man at lovningen taler om en «kan» kompetanse i første ledd. I annet ledd er ordlyden endret til «skal», dog med nærmere unntak som skal behandles nedenfor.

Twisteloven § 6-2 annet ledd første punktum tar for seg de tilfeller hvor forliksrådsbehandling er obligatorisk. I følge ordlyden «skal» forliksrådet behandle saker om formuesverdier når vilkårene i første ledd. Likevel er det ingen regel uten unntak.

I annet ledd annet punktum bokstav a slås det fast en verdigrense for hvilke saker som må behandles, er tvistesummen over 125 000,- kr er ikke forliksrådsbehandlingen obligatorisk. Verdien i seg selv er dog ikke avgjørende; begge parter må også ha fått bistand av advokat for at unntaket skal gjelde.

Dersom verdien er 125 000,- kr vil forliksrådet likevel kunne behandle saken, så fremst ikke begge parter har vært bistått av advokat. Spørsmålet i det videre er hva det innebærer å ha «vært bistått av advokat».

Eter forarbeidene i proposisjonen på side 379 er det bestemt at rettstilstanden under tvistemålsloven § 274 første ledd nr. 1 skal videreføres. Med det unntak at det ikke er nødvendig at partenes advokater vurderer det som uten hensikt å bringe saken inn for forlikrådet. Det er et vilkår at saksøkers advokat er prosessfullmektig når stevningen tas ut. For saksøkte er det tilstrekkelig at han har vært bistått av advokat en eller annen gang i anledning tvisten.⁴²

Det er altså ikke nødvendig med noen utstrakt rådgivning overfor hverken saksøker eller saksøkte. Det sentrale er at de muligheter som finnes for en rimelig løsning forutsettes å ha vært vurdert av partene.⁴³

Unntaket i tvl. § 6-2 annet ledd bokstav a har til hensikt å unngå en behandling i forlikrådet som ikke har noen reell betydning for partene. Dersom begge parter søker advokatbistand og tvistesummen er av en viss betydning er det gode grunner for å tro at rimelige løsninger har vært forsøkt og at partene har behov for en rettslig behandling av tvisten.

Dog kan det tenkes at siden kravene til advokatbistand er såpass små vil det ikke alltid være gjort tilstrekkelig forsøkt å få til en minnelig løsning. Man må likevel anta at regelen bidrar til å sile ut saker som ikke vil få sin løsning forlikrådet.

I tvl. § 6-2 annet ledd bokstav b gjøres det unntak for saker hvor det har vært gjennomført utenrettslig mekling etter reglene i tvistelovens kapittel 7. Dette er rett og slett fordi at mekling etter kapittel 7 er et alternativ til forlikrådsbehandling. Det ville være uhensiktsmessig med en dobbeltbehandling av tvisten. Dersom det har vært forsøkt forhandlinger uten å ha kommet til enighet er det liten mulighet for minnelig løsning i forlikrådet. Samtidig ble det ikke ansett

---

⁴² Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010, s. 548.

⁴³ NOU 1982: 40 s. 101.

nødvendig å gjøre unntak for de tilfeller det utføres annen mekling av en utenforstående.⁴⁴ Dette må nok sees på som en sikkerhetsventil for at forlikrådsbehandlingen skal kunne unngås ved å mekle på egenhånd, uten en viss formalisering av meklingsforsøket.

For saker som er realitetsbehandlet i klage- eller reklamasjonsnemnd etter samtykke fra den annen part eller i en slik nemnd som er offentlig godkjent etter særskilt lovbestemmelse, er det gjort unntak for forlikrådsbehandling i tvl. § 6-2 annet ledd bokstav c. Denne bestemmelsen skiller seg fra § 6-2 første ledd annet punktum, idet avgjørelser fra nemnder nevnt her ikke er bindende for partene om saken ikke bringes inn for tingretten.

Det er verdt å merke seg at det nødvendig med samtykke fra den andre parten dersom tvisten skal behandles i nemnd som ikke er offentlig godkjent. Samtykket er ikke nødvendig dersom nemnda tvisten behandles i er offentlig godkjent etter særskilt lovbestemmelse. Her siktes det til blant annet Finansklagenemnda og Bankklagenemnda.⁴⁵ Felles for nemndene er likevel at uttalelsene fra disse i stor grad respekteres av partene, ifølge departementet. Dermed bør den part som ønsker en ny rettslig prøving ha muligheten til å bringe saken direkte inn for tingretten.

Det siste unntaket i tvl. § 6-2 annet ledd er bokstav d hvor det gjøres unntak i de tilfeller det bringes inn et nytt krav eller en ny part etter reglene i § 15-1 til 15-3 etter at stevning er forkynt i saken. Bestemmelsen innebærer at det dersom det bringes inn et nytt krav, såkalt objektiv kumulasjon, vil saken være unntatt forlikrådsbehandling. Det samme gjelder for subjektiv kumulasjon, der hvor det bringes inn en ny part. Ordlyden taler for at det kun er kumulasjon som skjer etter at stevning er forkynt som gjelder, men bestemmelsen forstås ikke slik. I Rt. 2011 s. 1135 i avsnitt 15 uttales det at ordlyden i utgangspunktet legger opp til etterfølgende kumulasjon, men at regelen også må gjelde når det bringes inn en ny part allerede i stevningen.

---

⁴⁴ Innst.O. nr. 110 (2004-2005) s. 21

⁴⁵Ot.prp. nr.. 51 (2004-2005) s. 96.

Støtte for dette finner førstvoterende i Skoghøy.⁴⁶ Her uttaler Skoghøy at den begrensning som bestemmelsen legger opp til neppe kan være veloverveid. Han mener at for å unngå et meningsløst tolkningsresultat må det være tilstrekkelig for at tingretten skal ta saken til behandling, at ett av kravene har vært behandlet i forliksrådet eller er unntatt fra kravet om forlikrårdsbehandling.

Gjennomgangen av tvisteloven § 6-2 illustrerer hvilke saker forliksrådet kan behandle og gir derfor en pekepinn på hva slags saker forliksrådet mekler i. Samtidig vises det hvorfor enkelte saker ikke er egnet for mekling i forliksrådet.

1.4.2 PROSESSFORUTSETNINGER FOR MEKLING I FORLIKSRADET

Det fremgår av tvisteloven § 6-2 at de prosessforutsetninger som gjelder for tingretten også gjelder for forliksrådet. Dermed må forliksrådet være i stand til å se om prosessforutsetningene er oppfylte, og om saken i det hele tatt kan anlegges. Skoghøy definerer prosessforutsetninger som de betingelser som være oppfylt for at retten skal kunne ta saken til realitetsbehandling.⁴⁷ Prosessforutsetningene har som formål å begrense søksmålsadgangen til søksmål som domstolene er egnet til å løse. I tillegg skal prosessforutsetningene beskytte mot unødvendige søksmål. Søksmål skal anlegges på et hensiktsmessig sted, i en hensiktsmessig form og på en måte som gir domstolene best mulig avgjørelsesgrunnlag.⁴⁸

Tvisteloven § 1-3 stiller krav til om saken må gjelde et «rettskrav». I tillegg stilles andre krav til prosessforutsetninger, for eksempel at partene er prosessdyktige. Forliksrådet må ta stilling til dette på lik linje med tingretten og de rettslige problemstillingene er mange.

---

⁴⁶Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010, s. 429, 435.

⁴⁷ Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010, s. 217.

⁴⁸ Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010, s. 217.

Bestemmelsen legger opp til flere til juridiske vurderinger. For det første, hva er et rettskrav. I forarbeidene uttales det at tvl. § 1-3 samlet sett «knesetter en rettslig standard.»⁴⁹ Avgjørelsen om et søksmål skal tillates fremmet etter § 1-3 må bero på en helhetsvurdering. Allerede før forliksrådet kan ta stilling til den materielle jussen i kravet må det gjøres en helhetlig vurdering om hvorvidt kravet er et rettskrav.

I forarbeidene sies det at må dreie seg om et krav som er underlagt rettslig regulering for at tvistegenstanden skal kunne sies å være et «rettskrav».⁵⁰ I tillegg må den interesse som blir håndhevd igjennom søksmålet må være beskyttet av de regler som kravet er basert på.⁵¹ Da regelen kom ble det presisert at den var videreføring av gjeldende rett og tvistemålsloven § 54, men at enkelte justeringer var tilsiktet. For å kunne slå fast hva som ligger i begrepet «rettskrav» må man se hen til rettspraksis. For eksempel vil interessekonflikter og tvister knyttet til prinsipper og faglige vurderinger falle utenfor. Å fastslå hva som er et rettskrav kan i mange tilfeller være utfordrende for jurister, og er sånn sett ikke lettere for lekfolk som sitter i forliksrådet.

2 MEKLING

2.1 INNLEDNING

Temaet for det videre er mekling og meklingsmodeller. Innenfor tvisteloven er det to forskjellige former for mekling, domstolsmekling og rettsmekling. Mekling i domstolen etter tvl. § 8-2 foregår i rettsmøter og underlagt strenge reguleringer for hva mekleren kan foreta seg. Det er for eksempel ikke tillatt å ha separate møter med partene. Retten kan heller ikke

---

⁴⁹Ot.prp. nr. 51 s. 363.

⁵⁰ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 364.

⁵¹ Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010, s. 367

komme med synspunkter, rådgivning eller forslag til løsning i tvisten. Mekleren er i utgangspunktet den dommer som behandler saken.

Den andre formen for mekling er rettsmekling etter tvl. § 8-3 ff. Rettsmekling foregår utenfor rettsmøter og er ikke underlagt de samme begrensningene som mekling i domstolen. Rettsmekling følger saksbehandlingsreglene i § 8-5. Mekleren har en friere rolle og kan gå dypere inn i prosessen. Mekleren er ikke nødvendigvis den dommere som behandler saken, men kan være både en dommer, en person i utvalget av rettsmeklere for domstolen, eller en annen person partene ønsker som mekler.

For å kunne ta stilling til hva som er en god meklingsprosess og om prosessen i forliksrådet lever opp til dette, må man først se på hva mekling er. Ettersom mekling ikke defineres eller på annen måte konkretiseres i lovverket, er det litteratur i meklingsteori som er aktuelle kilder på området. Temaet i det videre er derfor mekling og hva som skal til for å få til en vellykket mekling.

2.2 HVA ER MEKLING?

Mekling kan defineres som en prosess hvor en nøytral tredjeperson forsøker å få to eller flere parter med motstridende interesser eller krav til å komme til en felles løsning. Det kan handle om både ideelle og private interesser. Det være seg uenighet i erstatningssummer, kontraktsforhold eller ansvar for skade. Mekling kan også defineres som «... å hjelpe folk til å komme frem til sine egne løsninger».⁵² Mekling kan være et alternativ i nær sagt alle konflikter og rettsvister hvor partene har muligheten til å inngå avtaler om tvistegjenstanden. Som vi har sett ovenfor, vil det være lite hensiktsmessig å mekle i indispositive saker ettersom parten ikke råder fritt over tvistegjenstanden.

---

⁵²Anne Austbø og Geir Engebretsen, *Mekling i rettskonflikter*, Oslo 2. utgave 2006, s. 53.

Meklingen kan foregå på flere forskjellige måter. Det kan legges opp til flere individuelle møter hvor bare den ene parten og mekler er tilstede, eller alle parter kan være tilstede i alle møtene. Mekleren kan være tilbaketrucken og la partene føre ordet og jobbe seg frem til løsninger, eller mekleren kan være mer aktiv og komme med råd, synspunkter og forslag. Hvordan mekleren opptrer, kalles også for meklingsmodell. Det finnes flere forskjellige modeller.⁵³ Meklingsmodellene skiller seg fra hverandre på enkelte punkter, men alle har samme formål, nemlig å oppnå en løsning mellom partene.

Grunnprinsippene i mekling kan utdypes noe. Austbø og Engebretsen trekker frem viktigheten av at mekleren er nøytral.⁵⁴ En nøytral mekler vil kunne virke tillitsskapende og sørge for åpenhet i prosessen. Tillit og åpenhet nevnes som grunnleggende forutsetninger for et godt og konstruktivt meklingsklima. Videre trekker forfatterne frem viktigheten av at mekleren ikke skal ha myndighet til å avgjøre tvisten med bindende virkning for partene. Dette er en av de største forskjellene mellom mekling og domstolsbehandling. I forliksrådet vil det være anledning til avsi dom dersom meklingen ikke fører frem. Man ser her en sammenblanding av meklerrollen og domstolsbehandlingen. Hvilken betydning dette får for meklingen i forliksrådet vil bli behandlet nedenfor.

Videre trekker Austbø og Engebretsen frem viktigheten av at partene selv råder over konflikten. Det sies at «den beste basis for å skape forliksløsninger er at partene selv arbeider frem resultatet».⁵⁵ En løsning partene har skapt selv vil være lettere å leve med enn en påtvunget løsning, og vil nok i større grad respekteres av partene. Det er partene selv som skal ha ansvaret for innholdet og mekleren som skal sørge for prosessen.

---

⁵³Camilla Bernt, *Meklerrollen ved mekling i domstolen*, Bergen 2011, s. 52.

⁵⁴Anne Austbø og Geir Engebretsen, *Mekling i rettskonflikter*, Oslo 2. utgave 2006, s.49.

⁵⁵Anne Austbø og Geir Engebretsen, *Mekling i rettskonflikter*, Oslo 2. utgave 2006, s. 50.

I enhver meklings situasjon vil det være et spørsmål for mekleren om hvilken meklingsmodell som skal velges. Skal han fokusere på ikke bare å løse konflikten, men også bedre forholdet mellom partene, eller skal han gå mer snevert til verks og kun fokusere på den foreliggende konflikten? Mekleren kan fokusere på partenes krav, eller velge en interessebasert tilnærming og se på hva som ligger bak kravene og forsøke å sørge for at de underliggende interessene til partenes ivaretas.

2.3 AKTUELLE MEKLINGSMODELLER

Innenfor mekling i domstolene er det to meklingsmodeller som er sentrale. Disse to er den tilretteleggende og den evaluerende. I den tilretteleggende modellen er det partene selv som må drive prosessen fremover og innse styrker og svakheter ved sin sak. Partene har mye av ansvaret for meklingen, og mekleren selv blir mer tilbaketrasket. Meklingen vil være interessebasert. Det vil si at meklingen har som formål å klarlegge partenes underliggende interesser og behov. Mekleren skal sette partene i stand til å løse konflikten selv.⁵⁶

I den evaluerende modellen er mekleren en mer aktiv part og gir råd og synspunkter på partenes standpunkter. I denne modellen er løsningen viktigere for mekleren enn at partene oppnår en dialog og kommer selvstendig frem til løsningen. Mekleren kommer med egne forslag til løsning og vurderer sakens sterke og svake sider.⁵⁷

Hvilken meklingsmodell som brukes vil ha betydning ikke bare for selve prosessen, men også for hvordan mekleren forbereder seg til møtene. En evaluerende mekler bør sette seg grundigere inn i saken for å kunne gi råd og bidra til sakens løsning. En tilretteleggende mekler

---

⁵⁶ Anne Austbø og Geir Engebretsen, *Mekling i rettskonflikter*, Oslo 2. utgave 2006, s. 53.

⁵⁷ Anne Austbø og Geir Engebretsen, *Mekling i rettskonflikter*, Oslo 2. utgave 2006, s. 53.

må ikke sette seg inn i saken på samme måte, da han ikke skal være en aktiv deltaker i prosessen. En evaluerende meklingsmodell vil være mer tidskrevende for den som skal mekle.

I utgangspunktet vil en mekler stå fritt til å velge tilnæringsmåte, men i praksis vil ofte den rettslige regulering sette skrankene. Forskjellene vil i hovedsak være om det er mekling etter § 8-2 eller rettsmekling etter § 8-5. Mekleren vil ha en større frihet til å forme sin rolle innenfor rettsmeklingen. Dette er fordi mekleren i rettsmekling ikke har kompetanse til å avsi dom og kravene til kontradiksjon for partene kan senkes. I tillegg er det adgang til å avholde meklingsmøter med hver part alene, noe som gjør at mekleren kan tilpasse seg etter hvordan hver part opptrer.

2.4 PRINSIPPER FOR GOD MEKLING

Innenfor meklingsteorien er det en rekke prinsipper og forutsetninger som anses som viktige for å oppnå en vellykket mekling. Disse skal undersøkes nærmere nedenfor.

I Rognes⁵⁸ «Forhandlinger» nevnes noen suksessfaktorer i mekling. Viktige egenskaper for en tillitsskapende mekler er evnen til å vise respekt for partene og interesse i saken deres. Det trekkes videre frem at en dyktig mekler ikke er «dømmende». I denne konteksten må «dømmende» forstås som et mekleren ikke er forutinntatt og negativ overfor partene, og ikke som at mekleren kan avsi en dom i saken.

En annen viktig suksessfaktor som trekkes frem er en aktiv mekler som engasjerer seg i prosessen og kommer med kreative løsninger. Dette henger tett sammen med at mekleren må kunne definere problemet og ved å ha god en problemforståelse kan mekleren gi bidra mer

---

⁵⁸Jørn K. Rognes, *Forhandlinger*, Oslo 3. utgave, 3. opplag, 2012, s. 110.

aktivt overfor partene.⁵⁹

En viktig forutsetning for å ha et god meklingsklima og grunnlag for en vellykket mekling er at partene møtes frivillig og ønsker å mekle. Grunnen til at partene har behov for mekling er en konflikt som partene ikke klarer eller vil løse på egenhånd. Dersom partene ønsker mekling er dette et signal om vilje til å forhandle og et ønske om å oppnå enighet. Dermed vil meklere få en lettere jobb og mer samarbeidsvillige parter. Motsatt side; å tvinge partene til å mekle hvor viljen til forhandlinger ikke er tilstede, vil sjelden føre noen vei. Derfor kan obligatorisk mekling gå på kant med en viktig forutsetning for godt meklingsklima. For eksempel kan rettsmekling kun skje mot partenes vilje når særlige grunner taler for det, jf. tvl. § 8-3 annet ledd.

Gode saksfunnsaker og personlig egnethet er andre egenskaper som ligger til grunn for en vellykket meklingsprosess. Dersom meklere kjenner til saksfeltet, vil det være lettere å forstå partenes synspunkter og posisjon i tvisten. I tillegg vil det være enklere å stille de riktige spørsmålene og kunne bidra aktivt i prosessen. Meklere som er sakkyndige vil være en fordel for partene i meklingen.

Som andre faktorer for å få til en god mekling nevner Austbø/Engbretsen viktigheten av å skille sak og person. Følelser gjør det vanskelig å snakke om konflikten på en konstruktiv måte og det er derfor viktig at mekler fungerer som en barriere og som en som skaper distanse til konflikten. I tillegg er det viktig med fokus på partenes interesser, såkalt interessebasert mekling, og ikke på partenes standpunkter. Hvorvidt dette kan overføres direkte til meklingen i forlikrådet skal vurderes nærmere nedenfor.

---

⁵⁹Jørn K. Rognes, *Forhandlinger*, Oslo 3. utgave, 3. opplag, 2012, s. 110.

3 MEKLING I FORLIKSRAÅDET

3.1 INNLEDNING

Gjennomgangen ovenfor viser hvilke saker og problemstillinger forliksrådet stilles overfor i sin behandling og mekling av tvister. I tillegg illustrerer gjennomgangen av meklingsteorien hvordan en god meklingsprosess bør legges opp og hvilke forutsetninger som må være tilstede. Temaet i det videre er hvordan meklingen i forliksrådet fungerer opp mot alminnelige meklingsteorier. Jeg skal se på hvordan meklingen som skjer i forliksrådet egner seg til å løse tvister og om meklingen skjer i tråd med sentrale meklingsteoretiske standpunkter.

I vår tid med stadig økende rettslig regulering av samfunnet og mer kompliserte saksforhold er det for meg et paradoks at man skal være tvunget til å få saken behandlet i et kommunalt forliksråd. I forliksrådene vil man møte på personer som ikke har de samme forutsetningene som jurister for å forstå jussen eller saksforholdet. Disse skal ta stilling til svært mange forskjellige problemstillinger og forsøke å få partene til å komme til enighet. Samtidig er medlemmene av forliksrådet lekmenn uten juridiske fagkunnskaper og har ikke noen formelle krav for hvilke kvalifikasjoner de må besitte for å kunne sitte i forliksrådet.

Det var nettopp den manglende frivilligheten som var Tvistemålsutvalgets ankepunkt mot forliksrådets organisering da denne ble gjennomgått i NOU 2001: 32 «Rett på sak». Utvalget gikk inn for at forliksrådsbehandling av tvister ikke skulle være obligatorisk, nettopp fordi at rettsikkerheten ikke blir godt nok ivaretatt når ikke-jurister tar seg av tvisteløsningen. Her var det særlig bekymringen for et materielt riktig resultat som var fremtredende. Saksbehandlingen i forliksrådet fikk mindre fokus.

Til tross for forskjellige syn og en utførlig debatt ble obligatorisk forliksrådsbehandling videreført i tvisteloven av 2005. Departementet mente at behandlingen i forliksrådet var en rimelig, billig og god løsning for mindre tvistesaker. I forarbeidene er det mindre behandlet

hvordan forlikrådet faktisk skal behandle sakene i møte, og rammene for dette.

Enkelte avgrensninger i saksbehandlingen er gitt i § 6-8. I bestemmelsen fremgår det at forlikrådet ved mekling skal forsøke å finne en minnelig løsning på tvisten i tråd med formålet med forlikrådsbehandling. Videre gis det regler for hvordan saken skal legges frem for forlikrådet og noen bevisregler. Loven er taus om hvordan forlikrådet skal legge opp meklingen og hvilken meklingsmodeller som kan bruke i prosessen. Mekling i forlikrådet er altså lite lovregulert. Med dette mener jeg hvordan saken skal behandles i møte og hvilke formelle krav som kan stilles til meklere. En annet spørsmål er hvordan meklingen legges opp med hensyn til meklingsmodell, og om den bidrar til å løse saker. Lovbestemmelsene og forarbeidene gir rom for tolkning og bidrar i liten grad til å fastlegge hvordan mekling i forlikrådet skal foregå og hva denne meklingen kan resultere i innenfor lovens rammer.

Formålet med behandlingen i forlikrådet er å legge til rette for at partene ved mekling eller dom, får saken løst enkelt, hurtig og billig jf. tvl. § 6-1. Samtidig er det i partenes interesse å få saken løst med et resultat som føles riktig og som er rettslig holdbart. Hvorvidt forlikrådene er godt nok egnet til å forestå slik behandling er noe jeg vil undersøke nærmere.

3.2 SAKENS BEHANDLING I MØTE

Meklingen foregår i rettsmøte jf. lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene § 122. Etter at saken er tatt opp til behandling i forlikrådet møter partene personlig for forlikrådet for behandlingen av saken. Her er formålet å få tvisten løst i minnelighet igjennom mekling. I § 6-8 reguleres møtebehandlingen nærmere. Samtidig er lovens ordlyd ikke klar på hvordan meklingen skal foregå. For meklingen i forlikrådet vil tvl. § 8-2 gjelde, jf. § 6-8 annet punktum. I tvl. § 8-2 er det gitt begrensinger for hvordan meklingen kan foregå. Det er ikke lov å avholde møter alene med partene, såkalte særmøter. Forlikrådet kan heller ikke komme med forslag til løsning, råd eller gi uttrykk for synspunkter som egnet til å svekke partenes tillit til rettens upartiskhet

Spørsmålet videre er hvordan de rettslige rammene for meklingen skal trekkes opp. For rettsmekling er det visse grenser for hvordan dommeren kan styre meklingen. I forliksrådet er grensene ikke like klare. Det gjør at det dukker opp spørsmål om hvor bundet forliksrådet er av å oppnå det materielle riktige resultat eller hvor aktivt mekleren selv kan delta og hvilke meklingsmodeller som kan brukes.

Dersom partene ikke ønsker dom i forliksrådet gjelder ikke tvl. § 8-2 tredje punktum. Forliksrådet kan dermed gi sitt syn på saken og rådgivning til partene. Dette åpner for en langt mer aktiv meklingsmodell som blir mer evaluerende enn tilretteleggende. En avgjørende faktor for hvordan meklingen legges opp er altså om partene ønsker dom eller ikke. Dette følger av tvl. § 6-8 første ledd annet punktum. I loven gis det ingen anvisning på hvordan det avklares om partene ønsker dom. Det er uttalt i tvl. § 6-3 annet ledd bokstav c at forliksklagen skal angi det krav som gjøres gjeldende og en påstand som bestemt angir det resultat klageren krever i tilfelle dom. Om klageren krever dom kan likevel ikke sees på som et absolutt krav til forliksklagen da forliksrådet skal behandle saken uavhengig av om dom ønskes.

Ettersom selve meklingen vil være forskjellig avhengig av om partene ønsker dom eller ikke, vil det være hensiktsmessig å avklare spørsmålet om dom tidligst mulig. I tvl. § 6-8 sjettede ledd annet punktum uttales det at dersom partene har erklært at dom ikke ønskes skal rettsmøtet avsluttes når meklingen avsluttes. En erklæring om at man ikke ønsker dom kan ikke trekkes tilbake.⁶⁰ Domskompetansen fører til at forliksrådet ikke kan mekle mest mulig effektivt, men heller må være tilbakeholdne i tilfelle det blir aktuelt å avsi dom.

I det tilfelle at partene ønsker dom i saken er forliksrådet begrenset av tvisteloven § 8-2. Forliksrådet er også bundet av denne begrensningen om det ikke uttales noe om

---

⁶⁰Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 382

domskompetanse fra partenes side. Man kan havne i en situasjon hvor meklingen ikke fører til enighet og hvor partene først på slutten av meklingen erklærer at dom ikke ønskes. Forutsetningene for mekling vil isåfall ha slått feil ettersom forlikrådet har tatt hensyn til begrensningene i § 8-2 uten at hadde vært nødvendig. Ved å avklare om partene ønsker dom og samtidig redegjøre for de følger dette får tidlig i rettsmøtet vil premissene for meklingen bli bedre. Partene må og ta et aktivt valg om hva slags meklingsprosess som ønskes.

Tvisteloven § 6-8, jf. § 8-2, angir noen bestemmelser for hvordan sakens behandling i møte skal legges opp. Spørsmålet er likevel hvor langt forlikrådet er bundet av de rettslige reglene som regulerer kravet eller om rådet står fritt med tanke på å oppnå et resultat som partene er fornøyd med. Hvilken meklingsmodell som skal brukes er heller ikke regulert nærmere.

Forlikrådets behandling av saken må være i tråd med tvl. § 8-2 jf. § 6-8 annet punktum. Behandlingen skjer ved at partene får legge fram sitt syn på saken og imøtegå motpartens syn. Forlikrådet avgjør selv om en fullmektig eller medhjelper for en møtende part skal få ordet i tillegg.

Ved partenes saksframstilling skal også sakens dokumenter gjennomgås. Forlikrådet kan dog ikke pålegge noen å fremlegge bevis. Partene står fritt med hensyn til hva de ønsker å legge frem av dokumentasjon, forlikrådet har ikke anledning til å etterspørre ytterligere dokumentasjon av saksforholdet. Forlikrådet kan heller ikke pålegge noen å møte som vitne jf. § 6-8 nr. 4. Et viktig moment vedrørende vitner er at de ikke avgir forsikring. Ei heller partene avgir forsikring, men blir oppfordret til å forklare seg sannferdig og informert om følgende av falsk forklaring.

Forlikrådets begrensede adgang til bevis og manglende adgang til å etterspørre ytterligere dokumentasjon medfører at forlikrådet er prisgitt partenes fremstilling av saken. I en tvistesituasjon vil informasjonen fra partene, naturlig nok, være merket av deres syn på saken.

For forliksrådet fører dette til at det kan bli vanskelig å få god nok informasjon om tvisten. Den allmenne bevisplikten etter § 21-5 gjelder ikke for forliksrådet.⁶¹ Forliksrådet risikerer å ikke motta informasjon av betydning for å kunne mekle frem et godt resultat i saken.

Etter at partene har lagt fram sitt syn på saken og de dokumenter som er relevante begynner forliksrådets mekling i saken. Hvordan meklingen skal foregå sier loven lite om.

Forliksrådets behandling av saken i møte er for det meste negativt avgrenset, idet §§ 6-8 og særlig 8-2 angir hva rådet ikke kan foreta seg i meklingen. Av andre begrensinger er det interessant å være oppmerksom på at forliksrådet skal avsi dom dersom meklingen ikke fører frem. Det er dermed begrenset hvor langt rådets medlemmer kan gå i meklingen uten å risikere å bli inhabile.

Den åpne ordlyden i tvl. § 6-8 stiller forliksrådet fritt med tanke på hvordan strategien skal legges opp for meklingen. Et viktig hensyn i sakens behandling er kontradiksjon. Det må være anledning til å legge fram saken og til å imøtegå motpartens fremstilling jf. § 6-8 annet ledd. Det uttales i forarbeidene at § 6-8 annet ledd gir forliksrådet et stort spillerom til hvordan møtet skal legges opp.⁶² Det sentrale er at hensynet til kontradiksjon ivaretas igjennom at begge parter får komme med sitt syn på saken. Særlig viktig er dette for at det ikke skal være tvil om hva forliksrådet bygger sin avgjørelse på. For partenes vedkommende er viktig å være oppmerksom på at den informasjonen som fremkommer i møtet vil danne grunnlaget for en eventuell dom. En avgjørende grunn til at det ikke avholdes sær møter er at partene ikke får anledning til å imøtekomme motpartens fremstilling av saken, og ei heller blir kjent med motpartens fremstilling. I tillegg er det fare for at det fremkommer informasjon i sær møter som er egnet til å svekke tilliten til rettens upartiskhet.

---

⁶¹ NOU 2001: 32 A s. 308.

⁶²Ot.prp. nr. 51 på side 381.

Foruten om reglene i tvl. § 6-8 er ikke forlikrådet bundet til noen klar fremgangsmåte i møtet. Det blir dermed opp til hvert forlikråd å legge opp behandlingen. Dette kan by på utfordringer og forskjeller i hvordan saker behandles og hvor nyttig behandlingen blir for partene. Anna Nylund peker på nettopp dette i sin artikkel «Meklingsmodeller i tvisteloven: terapi, tvekamp eller kreativ problemløsning?». ⁶³ I artikkelen viser forfatteren hvordan en for åpen meklingsmodell kan føre til at meklerne legger til grunn ulike meklingsmodeller eller ikke har en klar meklingsmodell i det hele tatt. ⁶⁴ Dermed står man overfor en slags pragmatisk problemløsning basert på rimelighetsbetraktninger.

Ettersom forlikrådetets deltakelse i meklingen er liten er det partene selv som må ta ansvaret for å bringe løsninger på bordet. I det tilfelle at det er en reell tvist mellom partene er det vanskelig å se for seg at det blir et godt miljø for mekling. Særlig åpenhet og samarbeidsvilje mellom partene kan bli problematisk. Når man i tillegg tar med i beregningen at meklingen i forlikrådet ikke er frivillig, sier det seg selv at mange forsøk på mekling blir meningsløse. Tvistemålsutvalget mente at en frivillig mekling ville være langt mer fruktbart enn tvungen behandling. ⁶⁵

Ettersom det ikke er noen klare regler for hvordan møtet skal foregå er det mulig at saker blir forskjellig behandlet, alt etter kompetansen som forlikrådet besitter. Dersom en leder i forlikrådet sitter med meklingskunnskaper er det grunn til å tro at behandlingen blir bedre enn hva en person uten slike kunnskaper får til.

Forhandlingsmøtet vil søkes holdt uformelt for å være i tråd med forlikrådetets prinsipper og

---

⁶³Lov og Rett vol. 49, nr. 5, 2010, s. 272-284.

⁶⁴Anna Nylund «Meklingsmodeller i tvisteloven: terapi, tvekamp eller kreativ problemløsning?», *Lov og Rett* nr. 5, 2010, s 272-284 (280).

⁶⁵NOU 2001: 32 A s. 272.

formål jf. § tvl. 6-1 og NOU 2001:32 B s. 798. Møtet skal legge til rette for en smidig behandling for partene og det er forliksrådslederen som bestemmer fremgangsmåte i den enkelte sak.⁶⁶ Dette henger sammen med tvistelovens formål i § 1-1 annet ledd, nemlig at saksbehandlingen og kostnadene skal stå i et rimelig forhold til sakens betydning. Et annet moment er at saken søkes ferdigbehandlet i første rettsmøte jf. § 6-8 syvende ledd. Saken kan bare besluttes utsatt dersom det er grunn til å tro at fortsatt behandling vil lede til at saken avgjøres i forliksrådet. Dette medfører at forliksrådet ikke vil ha mye tid til behandling av hver sak. Med kort tid til rådighet står man i fare for en samlebandsbehandling av hver sak. I tillegg har hver av partene rett til å kreve meklingen innstilt dersom møtet ikke er avsluttet innen tre timer jf. tvl. § 6-11 fjerde ledd. Forliksrådet har relativt kort med tid for å forsøke å oppnå en rimelig løsning.

Gjennomgangen ovenfor viser hvordan meklingen er lagt opp relativt fritt og overlater mye av fremgangen i saken til forliksrådet selv. I det videre skal det sees på om hvorvidt en slik løst regulering av saken behandling i møte bidrar til en god mekling.

3.3 GRUNNER TIL AT ENIGHET IKKE OPPNÅS I MEKLINGEN

I forarbeidene til tvisteloven ble det gjort undersøkelser for å slå fast hvordan forliksrådet hadde fungert i tiden fram mot reformforslaget. I NOU 2001:32 A på side 267 nevnes noen av funnene og grunner til at forlik ikke ble oppnådd i de undersøkte sakene. De mest fremtredende årsakene var at saken ikke var egnet for mekling, at det ikke ble foretatt reell mekling at forliksrådets medlemmer ikke var dyktige nok, at det var viktig å få rettslig avklaring eller at det var for få fakta på bordet. Hele 38 % av partene i undersøkelsen mente at manglende dyktighet var en svært viktig eller ganske viktig grunn til at saken ikke ble forlikt. Dette er et sterkt signal om at noe måtte gjøres, enten med medlemmene eller meklingsprosessen.

---

⁶⁶NOU 2001: 32 A s. 301.

Det er verdt å merke seg at undersøkelsen som ble gjort i NOU 2001:32 A knyttet seg til forlikrårdsordningen slik den var før tvisteloven trådte i kraft. Likevel har den overføringsverdi til problemstillingene her ettersom forliksrådets hovedoppgave fremdeles er mekling.

I undersøkelsen pekes det også på at det brukes relativt lite tid på meklingen. I all hovedsak synes det som om at det brukes mellom 16 og 30 minutter på meklingen.⁶⁷ Dette kan tyde på at det forliksrådet ikke kan eller har anledning til å nærme inn i sakene. Dermed minskes mulighetene til å få til en god mekling.

3.4 MEKLINGSPRINSIPPENE I FORLIKSRADETS VIRKSOMHET

3.4.1 INNLEDNING

Som nevnt innledningsvis er det flere viktige forutsetninger for en god mekling. Blant de aller viktigste finner vi tillit til mekleren, at mekleren er en nøytral tredjeperson og åpenhet i meklingen. I tillegg vil frivillighet for partene være en viktig forutsetning for god mekling. Forliksrådets mekling skal nå vurderes etter prinsippene for god mekling og hensikt er å se hvorvidt meklingen lever opp til disse alminnelige prinsippene.

3.4.2 MEKLERENS NØYTRALITET

Spørsmålet er i det videre om forliksrådet fremstår som en nøytral tredjeperson. Valg av medlemmer til forliksrådet skjer av kommunestyret jf. dstl. § 57. Det er ingen klare regler for hvem som kan være medlem i forliksrådet, annet enn at vedkommende må være minst 25 år gammel og fylle de alminnelige vilkår for å være dommer etter dstl. §§ 53 og 56. Det er altså anledning til å velge jurister inn i forliksrådet, men dette skjer i realiteten sjelden. Som et vilkår for å være medlem av forliksrådet nevnes det i § 56 at vedkommende må anses særlig egnet til oppgaven. Forarbeidene gir liten veiledning om hva som ligger i dette, men det må kunne

---

⁶⁷NOU 2001: 32 A s. 267.

antas at vedkommende må ha en viss kunnskap om lokale anliggende og være respektert i lokalsamfunnet. I tillegg bør vedkommende være i besittelse av gode vurderingsevner og kunne se en sak i fra to sider.

En ulempe med at kommunestyret velger medlemmene til forliksrådet er at det gir en anledning til å hedre gamle kommunepolitikere og andre som har høy anseelse i kommunestyret. En annen ulempe er at det stort sett velges personer som har forankring i lokalmiljøet og dermed er det store sjanser for medlemmene har tilknytninger til de personene som får sine tvister behandlet. Dette kan by på utfordringer knyttet både til tillit og nøytralitet. Dersom forliksrådet fikk et større geografisk virkeområde ville det minsket sjansene for å medlemmene hadde kjennskap til tvisten eller partene.

Ettersom det ikke er faglige krav til hvem som kan sitte i forliksrådet og kommunestyret står for utvelgelsen er det ikke til å unngå at det er mange politisk engasjerte som havner i forliksrådene. For å sikre nøytralitet er medlemmene omfattet av de etiske retningslinjene for dommere.⁶⁸ Det følger av domstoloven § 52 annet punktum at medlemmene i forliksrådet regnes som dommere. Ved å ha flere medlemmer i forliksrådet ville det være mulig å endre sammensetningen etter hvilke fagkunnskaper medlemmene besitter og samtidig unngå problemer i medlemmenes habilitet.

Loverket legger opp til at forliksrådets medlemmer skal være nøytrale, men i realiteten kan det være utfordringer knyttet til dette når det er forholdsvis tette bånd mellom kommunestyret og forliksrådet.

Det at forliksrådet først forsøker å mekle i tvisten, men deretter avsier dom dersom enighet

---

⁶⁸ <https://www.domstol.no/upload/DA/Internett/domstol.no/Om%20domstolene/Vedtatte%20etiske%20prinsipper.PDF> Lest 28/3-2015, kontrollert 27/4 2015.

ikke oppnås, bidrar også til å trekke nøytraliteten i tvil. Et viktig trekk med en nøytral mekler er at vedkommende ikke skal kunne avgjøre tvisten med bindende virkning. Partene vil muligens legge for stor vekt på hva meklere uttaler i prosessen og ta dette som en prognose for en eventuell dom. Dette kan flytte fokuset bort fra meklingen og gjøre at partene heller tar posisjoner for en eventuell dom. Dermed vil partene utvise mindre forhandlingsvilje og heller argumentere for sitt syn.

3.4.3 TILLIT TIL MEKLEREN

Partene er helt avhengige av å ha tillit til meklere og hans eller hennes kyndighet i prosessen. Dette betyr at partene må kunne stole på informasjonen som fremkommer under meklingen ikke kommer uvedkommende i hende, og at meklere har høy etisk standard. I tillegg er det viktig at meklere opptrer nøytralt og tillitsskapende. Tillit og nøytralitet er tett forbundet som viktige prinsipper for mekling.

Svært viktig for partenes tillit er at meklere viser tilstrekkelig med respekt og interesse i partene og tvistetemaet. En utfordring for forlikrådet er at møtet kan kreves avsluttet etter tre timer jf. § 6-11 fjerde ledd. Ved kort tid til rådighet for møtet og meklingen vil det være fare for forlikrådet ikke klarer å få tilstrekkelig med innsikt i saken til at meklingen fremstår troverdig og tillitsskapende. Med en fare for samlebandsbehandling av sakene vil tilliten til forlikrådet være utsatt.

Et annet poeng av betydning er de formelle kvalifikasjonene til forlikrådsmedlemmene. Hvilke krav som stilles til medlemmene og hvilke kvalifikasjoner de faktisk har, er ikke synlig overfor partene. Det er ingen krav til fagkunnskaper innen mekling og/eller tvisteløsning for medlemmene. For partene kan dette tilsa at medlemmene i forlikrådet ikke har noen bedre forutsetninger for å mekle i tvisten enn andre personer som tilfredsstillere kravene i domstolloven § 56.

En måte å påvirke tilliten kan være å stille krav til kunnskaper om mekling for forliksrådets medlemmer, eventuelt at det gis tilstrekkelig opplæring. Dersom partene møter et forliksråd som har spesiell kompetanse for å mekle i tvister vil det bidra til større tillit til prosessen.

Forliksrådets kompetanse til å avgjøre tvisten med bindende virkning gjennom dom setter begrensninger for hvor effektiv meklingen blir. Utgangspunktet er at all informasjon som fremkommer i rettsmøtet kan tas med i avgjørelsesgrunnlaget for dommen. For partenes del medfører dette en usikkerhet om hvorvidt informasjonen som fremkommer brukes for å mekle frem løsning eller om denne også vil fungere som grunnlag for å avsi dom. Partene er kanskje mer fleksible på sine krav dersom de øyner muligheten for en minnelig løsning i stedet for dom. Dersom enighet ikke oppnås vil forliksrådet kunne bruke den samme informasjonen til å utforme dom. Dermed risikerer partene at den fleksibiliteten de viste under meklingen brukes imot dem i form av en domsslutning som bygger på feil forutsetninger.

I rettsmekling etter tvl. § 8-3 er hovedregelen at en dommer som har opptrådt som mekler ikke skal delta i den videre behandling av saken, med mindre partene selv ber om det eller dommeren selv finner det ubetenkelig, jf. tvisteloven § 8-7. For forliksrådet er det de samme medlemmene av rådet som skal avsi dom dersom meklingen ikke lykkes. Dette kan skape usikkerhet og tilbakeholdenhet for partene. Hvor mye vekt vil rådet legges på partenes utsagn i forbindelse med meklingen og ikke minst hvor villig partene har vært til å mekle? I rettsmekling er det anledning til å avholde særmøter med partene og det kan fremkomme informasjon som mekleren ikke kan bringe videre. Dette er med på begrunne at dommeren ikke kan være med videre i behandlingen av saken.

Austbø/Engebreetsen⁶⁹ peker på at det er uheldig at partene først skal være åpne om sine

---

⁶⁹Anne Austbø og Geir Engebreetsen, *Mekling i rettskonflikter*, Oslo 2. utgave 2006, s. 192

subjektive tålegrenser i meklingen, for deretter å risikere at forlikrådetets medlemmer treffer en helt skjønnsmessig avgjørelse basert på denne kunnskapen, og ikke på bakgrunn av argumentene fremført i saken. Noe av det viktigste i meklingen er å komme dypere inn i de uttalte argumentene og partenes posisjoneringer for å kunne finne frem til en tilfredsstillende løsning. Forlikrådetets domskompetanse fører til at premissene for meklingen kan slå feil. I tillegg risikerer man at domskompetansen blir et ris bak speilet for å oppnå enighet. En måte å bøte på dette problemet kan være at domskompetansen reduseres eller forsvinner.

3.4.4 PARTENES FORHANDLINGSVILJE

Det har tidligere blitt pekt på viktigheten av at partene ønsker å mekle og at oppmøte er frivillighet. Samtidig har gjennomgangen av de saker som forlikrådet mekler i vist at meklingen er obligatorisk før en tvist eventuelt kan behandles rettslig. Spørsmålet er hvordan dette påvirker meklingen og om tvungen mekling ivaretar prinsippene for en god mekling.

Mekling er form for tvisteløsning som baserer seg på partenes motivasjon og vilje til å forhandle. I tillegg bygger meklingen på en tanke om at det er partenes som eier konflikten og derfor skal kunne råde over hvordan de vil løse den. Når tvl. § 6-2 annet ledd medfører obligatorisk mekling for en rekke saker fører dette til at partene ikke lengre har noe valg for hvilken tvisteløsningsmekanisme som skal brukes. Mekling må forsøkes. Dette til tross for at partene kanskje har korrespondert seg i mellom tidligere og er fullt klar over at en minnelig løsning ikke er realistisk. I disse tilfellene vil partene se på meklingen som bortkastet tid.

Selv i de tilfeller hvor en minnelig løsning kan være aktuell, vil det tvangsmessige ved meklingen kunne føre til at partene ser på det som en plikt før en rettslig prosess, i stedet for en mulighet til å unngå rettslig prosess. For tvistemålsutvalget var det ingen tvil om at frivillighet var det som ville ha best resultater for meklingen.⁷⁰ Det sier seg selv; å mekle

---

⁷⁰NOU 2001: 32 A s. 272

mellom parter som ikke er motiverte eller villige til å forhandle, har liten hensikt. Dersom partene har muligheten til å velge meklingen selv vil forutsetningene være helt annerledes og sannsynligheten for forlik langt større. Dette vil gagne effektiviteten til meklingen. Frivillig mekling kan styrke interesse for meklingsfunksjonen og føre til at forlikrådet fremstår mer attraktivt som meklingsforum.⁷¹

Samtidig kan det argumenteres for at ikke alle forsøk på mekling må ende med enighet eller forlik. Hva som defineres som en vellykket mekling kan variere. For det første kan meklingen bidra til å konkretisere tvistetemaet. Man kan kanskje komme til enighet om mindre uoverensstemmelser og stå igjen med ett hovedkrav, i stedet for flere krav. For det andre kan meklingen føre til at partenes posisjoner og synspunkter blir klarere, noe som gjør at stevningen til tingretten får en enklere utforming. Til sist kan det nevnes at enkelte saker rett og slett krever en rettslig avklaring. Det kan være på grunn av kompliserte rettslige reguleringer eller at det er store økonomiske summer av stor betydning for partene involvert.

Et annet moment som taler for at tvungen mekling er at partene ikke alltid vet hvordan de skal forhandle på egenhånd eller hvordan de skal gå frem i en konfliktsituasjon. Forlikrådet kan her være en god arena for å komme frem til hva konflikten handler om og for partene til å se på andre løsninger enn rettergang.

3.4.5 MEKLERENS BUNDETHET TIL RETTSREGLENE

Siden meklingen i forlikrådet er lagt opp til å være fri og uformell er det ikke noen klar regulering av hvordan møtene skal foregå. I tilknytning til dette oppstår spørsmålet om i hvor stor grad mekleren kan forme sin egen rolle og hvor bundet mekleren er av de materielle rettsregler som regulerer kravet. Meklingen i forlikrådet er forutsatt å ikke skille seg fra meklingen som foregår i domstolene. Dette kan man lese ut av lovteksten i § 6-8 og 8-2. Videre følger det av forarbeidene at det er skal være de samme reglene som gjelder for mekling i

---

⁷¹ NOU 2001: 32 A s. 272

forlikrådet som i domstolene for øvrig.⁷² Det er de samme rettsreglene som regulerer meklingen i forlikrådet og i domstolen, spørsmålet er om dette er hensiktsmessig?

Mekleren kan som utgangspunkt ikke komme med forslag til løsning, råd eller gi uttrykk for synspunkter på tvisten jf. tvl §§ 6-8 og 8-2. Samtidig uttaler departementet at det ikke må sees på som et absolutt forbud for retten til å komme med innspill og forslag.⁷³ Det avgjørende må være at partenes tillit til rettens upartiskhet bevares. Retten skal kunne peke på ulike hensyn partene må ta i betraktning ved utforming av et forlik. Til sist sies det at retten skal kunne peke på aktuelle mellomløsninger relatert til partenes forslag, herunder løsninger som partene ikke kan oppnå i dom.

Det er to ting som er verdt å merke seg i uttalelsene fra departementet. Reglene i § 8-2 modifiseres noe og synes ikke være å absolutte som ordlyden kan antyde. I tillegg synes ikke retten å være bundet av rettsreglene i sine forslag til løsninger. Dette medfører at forlikrådet kan komme med forslag til rimelige løsninger som ikke må være i tråd med hva en eventuell dom hadde gått ut på. Tatt i betraktning forlikrådets faglige forutsetninger er det betimelig å stille spørsmål ved om hvorvidt partenes rettsikkerhet blir tilstrekkelig ivaretatt når rådet kommer med forslag til løsninger.

Hovedformålet med mekling i forlikrådet er å legge til rette for at partene får en arena for å løse tvisten enkelt, billig og effektivt. I dette henseende synes det fornuftig ikke å være helt bundet til rettsreglene i forslag til løsning og heller kunne være fleksible. Så lenge partene blir fornøyde vil formålet med meklingen være oppnådd.

På den andre siden risikerer en av partene, eller begge, å ta til takke med en løsning som er

---

⁷² Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 103.

⁷³ Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 115-116.

dårligere enn hva som kan oppnås igjennom dom. Ettersom rettsforlik som inngås i forliksrådet har samme status som rettskraftig dom jf. tvl. § 19-12 er mulighetene for å få saken behandlet på nytt svært små. Dette kan føre til mindre tillit til forliksrådet.

Skoghøy er kritisk til at rettsmekleren skal ha en distansert holdning til den løsning som fremstår som rettslig riktig.⁷⁴ Han mener dette vil undergrave domstolene som har som oppgave å gjennomføre den materielle rett. Det er verdt å merke seg at Skoghøys kritikk gjelder rettsmekling. Han ser ikke ut til å ha samme synet på domstolsmekling eller mekling i forliksrådet. Dette nevnes isåfall ikke. Under rettsmekling forutsettes mekleren å kunne opptre mer aktivt enn under ordinær domstolsmekling, og mekleren er ikke begrenset på samme måte som under domstolsmekling.⁷⁵

Bernt deler ikke Skoghøys syn på hvordan mekleren skal forholdes seg til den juridisk riktige løsningen.⁷⁶ Hun mener mekling bygger på en forutsetning om at partenes skal kunne velge en løsning basert på interesser og behov, og at denne løsningen ikke må være i tråd med riktig resultat, juridisk sett. Bernt ser meklerrollen og dommerrollen som to adskilte roller, mens Skoghøy tilsynelatende ser meklerrollen i lys av dommerrollen. Dermed begrenses meklerens handlingsrom i meklingen.

For mekling i forliksrådet vil det være en fordel å kunne stå fritt fra det som fremstår som riktig rettslig løsning. Tvisten er enda i en tidlig fase hvor partenes standpunkter ikke er like faste som for domstolen. Derfor kan det være mulig å få til en fleksibel løsning som ikke nødvendigvis går ut på det samme som en dom.

---

⁷⁴ Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010, s. 36-37.

⁷⁵ Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010, s. 36-37.

⁷⁶ Camilla Bernt, *Meklerrollen ved mekling i domstolene*, Bergen 2011, s. 221.

Hvilke saker som behandles i forlikrådet er nøye regulert i lovgivningen, men når saken først behandles i forlikrådet kan forlikrådet peke på andre alternative løsninger som ikke nødvendigvis fremstår som rettslig riktig. Som inngangsvilkår for behandling i forlikrådet er det de rettslige reguleringer for det materielle kravet som avgjør. I forlikrådets mekling, derimot, er det meklingen som står i fokus og ikke de materielle reglene som er avgjørende for saken. Det kan spørres om forlikrådsbehandlingen ville tjent på å gjøres frivillig og at forlikrådet kunne stå fritt til å foreslå løsninger og kun fokusere på å oppnå enighet uten å ta hensyn til en eventuell domsavsigelse.

3.4.6 AVSLUTTENDE VURDERINGER

3.4.6.1 HVORDAN BØR MEKLINGEN FOREGÅ?

Det er grunn til å spørre om meklingen burde vært lagt opp på en annen måte og om reglene burde vært klarere. Noen eksempler kan være om meklingen bør følge et fast oppsett med faste spørsmål som mekleren stiller? Eller om mekleren skal ha spesiell kunnskap i saken?

For å kunne leve opp til formålet med forlikrådsmekling er det viktig at meklingen ikke krever for store ressurser samtidig som partene har en realistisk mulighet til å få meklet frem et godt resultat. Den meklingsmodellen som tillater mest rådgivning og at mekler gir forslag til løsning er den modellen som vil som gi størst sjanse for et godt resultat. I så tilfelle er det en evaluerende meklingsmodell som må ligge i bunnen. Samtidig er dette den modellen som vil kreve mest innsats fra mekleren, i form av involvering og sakkunnskaper.

Dersom forlikrådet skal forholde seg til den meklingsmodellen som brukes i dag, vil det være en klar fordel med frivillig mekling. Det vil sannsynligvis komme færre saker til mekling, noe som åpner for at hver sak kan vies mer oppmerksomhet. Dermed vil saken få en bedre og bredere behandling, noe som kan øke sjansen for at enighet oppnås.

I de tilfellene hvor partene ikke ønsker mekling og møter på grunn av at det er nødvendig for videre rettslig behandling, vil mekleren ha en vanskelig oppgave. Ved å ha en tilretteleggende meklingsmodell vil partene enkelt kunne trenere saken og unngå en reell mekling. I disse tilfellene er en evaluerende stil å foretrekke. Mekleren kan være mer aktiv og få partene til å innse fordelene ved å oppnå forlik.

For de saker hvor partene ønsker mekling er det klart at en tilretteleggende modell vil kunne gi gode resultater, samtidig som modellen krever lite ressurser og forberedelsesarbeid fra mekleren. Dermed vil det være mulig å fortsette meklingen i tråd med formålet etter tvl. § 6-1.

Statistikk sett synes det som om meklingen i forliksrådet har et forbedringspotensial. Til illustrasjon kan det nevnes at bare 3,4 % av sakene som ble behandlet i forliksrådene i 2000, endte med forlik.⁷⁷ Totalt var det 13 827 saker for forliksrådene som omhandlet reelle tvister og av disse ble bare 40 % forlikt etter mekling. Dette er lavere enn hva som er normalt ved behandling i tingretten.⁷⁸ Dette kan tyde på at meklingen i forliksrådet kan effektiviseres ytterligere og utnyttes bedre enn tidligere. Jo tidligere partene får en løsning på sin tvist, jo mindre penger koster saken partene og rettsapparatet for øvrig.

3.4.6.2 FORLIKSRADET VIRKSOMHET I FREMTIDEN

Konseptet med et meklingsorgan som har ikke-jurister til å mekle mellom parter i tvister har flere fordeler. For det første er det et billig tilbud til partene om å få løst saken. For det andre vil medlemmene av forliksrådet kunne ha annen innsikt og andre erfaringer enn jurister i domstolene. Det krever heller ikke store ressurser for å holde et meklingsmøte, og partene

---

⁷⁷ Anne Austbø og Geir Engebretsen, *Mekling i rettskonflikter*, Oslo, 2. utgave 2006, s. 186

⁷⁸ Anne Austbø og Geir Engebretsen, *Mekling i rettskonflikter*, Oslo 2. utgave 2006, s. 186

kan møte uten advokater, noe som holder prisen på prosessen nede.

Samtidig har drøftelsene i denne oppgaven pekt på flere utfordringer for forliksrådets virksomhet og verdi som meklingsorgan. For at forliksrådet skal fungere effektivt og troverdig er det enkelte endringer som vil være aktuelle. Meklingen må være frivillig. Partene må se verdien i å møte i forliksrådet. Dersom partene ikke er interessert i dialog vil forliksrådet stå overfor en håpløs oppgave og prosessen vil bare bli lengre før en rettslig løsning kommer på plass. Frivillighet vil også gi et enklere og mer oversiktlig regelverk, ettersom det ikke vil være behov for like mange unntak fra forliksrådets kompetanse etter tvl. § 6-2.

Forliksrådets domsmyndighet bør enten innskrenkes eller fjernes fullstendig. Dersom domsmyndigheten forsvinner bør forliksrådet kunne stå helt fritt i meklingen, og kun ha som mål å få partene til å bli enige. Partene vil da ha et tilbud som gjør at de kan få undersøkt flere løsninger og i tillegg få flere synspunkter på tvisten.

Ved å innskrenke domsmyndigheten vil man unngå den situasjon at forliksrådet først forsøker mekling, og deretter avsier dom. Partene forsøker først å oppnå enighet, men får deretter en dom som tar utgangspunkt i hva som har fremkommet i meklingen. Det er ikke til å stikke under en stol at fremgangsmåte og argumentasjon vil være forskjellig i en forhandling og i en prosedyre før domsbehandling. Forliksrådet bør derfor kun avsi dom hvor kravet ikke er rettslig bestridt eller hvor innsigelsene er klart uholdbare.

Til sist er det nødvendig med en klarere fremgangsmåte i meklingsprosessen. Forliksrådets medlemmer må bli dyktige meklere som kjenner til meklingsteori og teknikker for å få partene i tale. En obligatorisk opplæring for medlemmene vil bedre situasjonen. I tillegg bør det være klart for partene hvilke fagkunnskaper forliksrådet har, partene må vite at de står overfor et organ som har fullt fokus på mekling.

4 LITTERATURLISTE

LITTERATUR

Austbø, Anne og Geir Engebretsen, *Mekling i rettskonflikter*, 2. utgave (Oslo 2006)

Bernt, Camilla, *Meklerrollen ved mekling i domstolene*, (Bergen 2011)

Næss, Hans Eivind, Vel forlikt, *Forliksrådene i Norge 200 år 1795-1995*, (Stavanger 1995)

Rognes, Jørn K., *Forhandlinger*, 3. utgave (Oslo 2012)

Skoghøy, Jens Edvin A., *Tvisteløsning*, (Oslo 2012)

LOVER

Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)

Lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven)

Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven)

FORARBEIDER

Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) Om lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)

NOU 2001: 32 A Rett på sak

NOU 2001: 32 B Rett på sak

NOU 1982: 40 Forliksrådsordningen (kun tilgjengelig på Nasjonalbibliotekets nettsider)
<http://www.nb.no/nbsok/nb/a15885cc3ca500189a933eacc631c1a0?index=1#0>

NOU 2010: 11 Nemndsbehandling av forbrukertvister

Ot.prp. nr. 77 (1992-1993)

NOU 1992: 35 Effektivisering av betalingsinnfordring mv.

Innst.O.nr. nr. 110 (2004-2005) Innstilling fra justiskomiteen om lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)

NETTSTEDER

<http://aarsmelding.domstol.no/#!/oversikt/tingrett> Lest 30/3-2015, kontrollert 27/4-2015.

<http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/forlik/aar/2006-02-02#content> Lest 16/2-2015, kontrollert 27/4-2015.

<http://www.htu.no/no/htus-oppnevnte-utvalgsmember> Lest 23/01-2015, kontrollert 27/4-2015.

ARTIKLER

Nylund, Anna, *Meklingsmodeller i tvisteloven: terapi, tvekamp eller kreativ problemløsning?*, Lov og Rett nr. 5. 2010 s. 272-284.

Antall ord i oppgaven: 14 445